

MECHANISMS FOR DECISION-MAKING IN EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT

Tursinbaeva Janat Aldambergenovna

Karakalpak language teacher at School No. 29 in Khojayli district

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18753629>

ARTICLE INFO

Received: 18th February 2026

Accepted: 23rd February 2026

Online: 24th February 2026

KEYWORDS

Educational institution, managerial decision, educational management, decision-making mechanisms, strategic management, collegial management, participatory management, digital technologies, management effectiveness.

ABSTRACT

This article provides an in-depth theoretical and practical analysis of decision-making mechanisms in educational institutions. The study examines the essence and significance of managerial decisions, their role in educational management, and the main stages of the decision-making process from a scientific perspective. Particular attention is paid to the analysis of administrative, collegial, and participatory decision-making mechanisms applied in educational institutions, highlighting their advantages and limitations through practical examples. In addition, the article emphasizes the growing importance of digital technologies and information systems in improving the quality, transparency, and effectiveness of managerial decisions. The findings of the study contribute to the improvement of decision-making processes in educational institutions, the development of managerial competencies of educational leaders, and the formation of a collaborative management culture in the context of modern educational reforms.

TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEXANIZMLARI

Tursinbaeva Janat Aldambergenovna

Xo'jayli tumani 29-sonli maktab qoraqalpoq tili fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18753629>

ARTICLE INFO

Received: 18th February 2026

Accepted: 23rd February 2026

Online: 24th February 2026

KEYWORDS

Ta'lim muassasasi, boshqaruv qarori, ta'lim menejmenti, qaror qabul qilish mexanizmlari, strategik boshqaruv, kollegial

ABSTRACT

Mazkur maqolada ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlarining nazariy va amaliy jihatlari chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida boshqaruv qarori tushunchasining mazmun-mohiyati, ta'lim menejmentidagi o'rni hamda qaror qabul qilish jarayonining asosiy bosqichlari ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan ma'muriy-buyruqbozlik, kollegial va ishtirokchi boshqaruv mexanizmlarining afzalliklari

*boshqaruv, ishtirokchi
boshqaruv, raqamli
texnologiyalar, boshqaruv
samaradorligi.*

hamda kamchiliklari amaliy misollar asosida ochib berilgan. Maqolada raqamli texnologiyalar va axborot tizimlarining boshqaruv qarorlarini qabul qilishdagi ahamiyati, ularning shaffoflik va samaradorlikni oshirishdagi roli alohida ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini takomillashtirish, rahbarlarning menejerlik kompetensiyasini rivojlantirish hamda jamoaviy boshqaruv madaniyatini shakllantirishga doir ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kirish. Bugungi globallashuv, raqamlashtirish va ta'lim tizimining jadal islohotlar sharoitida ta'lim muassasalarini samarali boshqarish masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ayniqsa, inson kapitalini rivojlantirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish jarayonida boshqaruv tizimining takomillashuvi muhim strategik vazifa sifatida maydonga chiqmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlarining ilmiy asoslangan, shaffof va samarali bo'lishi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish masalalari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida alohida yo'nalish sifatida belgilab berilgan. Mazkur hujjatda ta'lim va fan sohasini modernizatsiya qilish, boshqaruv samaradorligini oshirish, ta'lim muassasalarida zamonaviy

menejment yondashuvlarini joriy etish muhim vazifalar sifatida qayd etilgan [1].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-son "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash, rahbar kadrlarning menejerlik kompetensiyasini oshirish hamda raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish zarurati alohida ta'kidlangan. Ushbu hujjatlar ta'lim muassasalari rahbarlari zimmasiga mas'uliyatli va puxta o'ylangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish vazifasini yuklaydi [2].

Bundan tashqari, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ta'lim sohasini boshqarishda ochiqlik, jamoatchilik ishtiroki va raqamli monitoring mexanizmlarini keng joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Mazkur strategik hujjatlar ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini faqat ma'muriy faoliyat bilan cheklab qo'ymasdan, uni ijtimoiy, pedagogik va innovatsion jarayonlar

bilan uzviy bog'liq holda tashkil etishni taqozo etadi [3].

Xususan, ta'lim sifati, pedagogik jarayonning barqarorligi va kadrlar salohiyatining rivoji ko'p jihatdan boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlarining qanchalik ilmiy asoslanganligi, tahliliy yondashuvlarga tayanganligi hamda jamoa manfaatlarini inobatga olgan holda ishlab chiqilganligiga bog'liq. Shu bois, ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoni nafaqat ma'muriy faoliyatning markaziy bo'g'ini, balki butun ta'lim tizimi samaradorligini belgilovchi strategik omil sifatida namoyon bo'ladi.

Avvalo, boshqaruv qarori tushunchasi ta'lim menejmentining markaziy kategoriyalaridan biri hisoblanadi. Boshqaruv qarori rahbar tomonidan muayyan vaziyatni chuqur tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etishga qaratilgan maqsadli faoliyat mahsuli sifatida namoyon bo'ladi. U tashkilot faoliyatini muvofiqlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda ta'lim muassasasining strategik va joriy maqsadlariga erishishni ta'minlashga xizmat qiladi [6, 61-64].

Ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlari o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etish, pedagog kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo'yish, moddiy-texnik bazani rivojlantirish, moliyaviy mablag'larni taqsimlash, shuningdek, sog'lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirish kabi muhim yo'nalishlarni qamrab oladi. Masalan, maktabda yangi baholash tizimini joriy etish yoki oliy ta'lim muassasasida kredit-modul tizimini takomillashtirish bo'yicha qabul

qilinadigan qarorlar mazkur jarayonning yaqqol ko'rinishidir.

Shu bilan birga, boshqaruv qarorlari o'z tabiatiga ko'ra murakkab ijtimoiy-pedagogik hodisa bo'lib, unda rahbarning kasbiy tajribasi, menejerlik kompetensiyasi, strategik fikrlashi, axborotni tahlil qilish qobiliyati hamda jamoa bilan samarali muloqot olib borish madaniyati muhim ahamiyat kasb etadi. Qarorlarning sifatli bo'lishi ko'p jihatdan rahbarning shaxsiy fazilatlarini va boshqaruv uslubiga bog'liqdir.

Ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoni izchil va tizimli bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqich umumiy natijaga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Birinchi bosqichda muammo yoki ehtiyojni aniqlash amalga oshiriladi. Bu jarayonda ta'lim muassasasining ichki va tashqi holati tahlil qilinadi. Masalan, o'quvchilarning fanlarga qiziqishi pasayib borayotgani, bitiruvchilarning yakuniy natijalari kutilgan darajaga yetmayotgani yoki pedagoglar o'rtasida kasbiy motivatsiya susaygani muammo sifatida aniqlanishi mumkin.

Ikkinchi bosqichda axborot to'plash va tahlil qilish jarayoni amalga oshiriladi. Statistik ko'rsatkichlar, ichki monitoring natijalari, dars kuzatuvlari, so'rovnomalar va suhbatlar asosida mavjud vaziyatga xolis baho beriladi. Masalan, ma'lum bir fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi past bo'lsa, uning sabablari – metodik ta'minot, o'qitish usullari yoki o'quv yuklamasi bilan bog'liq jihatlar aniqlanadi.

Uchinchi bosqichda muqobil variantlarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Rahbar muammoni hal etish uchun bir nechta yechimlarni

ishlab chiqadi. Masalan, o'quvchilar bilimni oshirish maqsadida qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etish, interfaol metodlarni joriy etish yoki raqamli ta'lim resurslaridan foydalanishni kengaytirish variantlari taklif etilishi mumkin.

To'rtinchi bosqichda eng maqbul qarorni tanlash amalga oshiriladi. Bu yerda muassasaning imkoniyatlari, moliyaviy va kadrlar resurslari, kutilayotgan natijalar hamda ehtimoliy xavflar inobatga olinadi [7, 251-253].

So'nggi bosqichda qarorni amalga oshirish va nazorat qilish jarayoni olib boriladi. Qarorning ijrosi monitoring qilinadi, oraliq va yakuniy natijalar tahlil qilinadi hamda zarur hollarda tuzatishlar kiritiladi.

Ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlari turli boshqaruv yondashuvlari asosida shakllanadi. Eng avvalo, ma'muriy-buyruqbozlik mexanizmi mavjud bo'lib, bunda qarorlar asosan rahbar tomonidan yakka tartibda qabul qilinadi. Ushbu mexanizm favqulodda vaziyatlarda tezkorlikni ta'minlasa-da, uzoq muddatda jamoaning tashabbuskorligini pasaytirishi mumkin.

Kollegial (jamoaviy) mexanizm esa pedagogik kengashlar, metodik birlashmalar va ishchi guruhlar orqali amalga oshiriladi. Masalan, o'quv rejalari yoki baholash mezonlarini o'zgartirish bo'yicha qarorlar jamoaviy muhokama asosida qabul qilinadi. Bu yondashuv qarorlarning ijrosini yengillashtiradi va jamoada mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

So'nggi yillarda innovatsion va ishtirokchi boshqaruv mexanizmlari keng joriy etilmoqda. Bu mexanizmدا pedagoglar bilan bir qatorda o'quvchilar va ota-onalar ham qaror qabul qilish

jarayoniga jalb etiladi. Masalan, maktabda yangi to'garaklar ochish yoki ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish bo'yicha qarorlar so'rovnomal va ochiq muhokamalar orqali qabul qilinadi.

Zamonaviy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalar boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Elektron jurnal va kundaliklar, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari, tahliliy platformalar rahbarlarga real vaqt rejimida aniq va ishonchli ma'lumotlar olish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilarning davomat va o'zlashtirish ko'rsatkichlari elektron tizim orqali tahlil qilinib, muammoli fanlar yoki sinflar aniqlanadi. Natijada, rahbariyat qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etish yoki pedagogik yordam ko'rsatish bo'yicha asosli qaror qabul qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar qarorlarning ochiqligi va hisobdorligini oshirib, subyektiv yondashuvlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida qator muammolar kuzatiladi. Jumladan, axborot yetishmasligi, vaqt tanqisligi, rahbarlarning zamonaviy menejment bilimlarining yetarli emasligi hamda jamoaning qaror qabul qilishdagi passivligi shular jumlasidandir.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun rahbarlarning boshqaruv va strategik rejalashtirish bo'yicha malakasini muntazam oshirish, raqamli tahlil vositalaridan foydalanishni kengaytirish hamda jamoaviy boshqaruv madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, ochiq muloqot va teskari aloqa mexanizmlarini

joriy etish qarorlar sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ta'lim muassasalarida boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlari murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u ta'lim sifati, pedagogik jarayon barqarorligi va muassasa rivojining asosiy tayanch nuqtalaridan biri

hisoblanadi. Ilmiy asoslangan, ochiq va jamoaviy qaror qabul qilish mexanizmlarini joriy etish orqali ta'lim muassasalarida barqaror rivojlanishga erishish, pedagoglar faoliyatini faollashtirish hamda zamon talablariga mos raqobatbardosh ta'lim tizimini shakllantirish mumkin.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son Farmoni. "O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-son Farmoni. "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida".
4. Muxtarovna, A. N. (2025). TA'LIM SIFATINI BOSHQARISHDA GLOBAL MENEJMENT YONDASHUVLARI: O'ZBEKISTON OLIY TA'LIMI MISOLIDA. SHOKH LIBRARY, 1(10).
5. Saidova, X. R. (2022). EFFECTIVENESS OF QUALITY MANAGEMENT IN THE ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS TA'LIM MUASSASALARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHDA SIFAT MENEJMENTI SAMARADORLIGI. INFORMATION TECHNOLOGIES AND MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION AND SCIENCES, 85.
6. Shakirovich, X. S. (2024, August). TA'LIMDA MENEJMENT. In INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE (Vol. 22, No. 2, pp. 61-64).
7. Sheraliyevna, A. I. (2025). TA'LIM MENEJMENTIDA INNOVATION YONDASHUVLARNING AHAMIYATI. Continuing education: international experience, innovation, and transformation, 1(10), 251-253.